

STOP DISCRIMINATION !!!

Лекція №7

«Лекція №8 Дискримінація за ознакою раси, кольору шкіри, національного, етнічного або соціального походження: правовий механізм запобігання та протидії»

ПЛАН:

1. **Поняття дискримінації за ознакою раси, кольору шкіри національного, етнічного або соціального походження**
2. **Види дискримінації за ознакою раси, кольору шкіри, національного, етнічного або соціального походження**
3. **Форми прояву дискримінації за ознакою раси, кольору шкіри, національного, етнічного або соціального походження**
4. **Правовий механізм запобігання та засоби протидії дискримінації за ознакою раси, кольору шкіри, національного, етнічного або соціального походження**
5. **Роль правоохоронних органів у запобіганні та протидії дискримінації за ознакою раси, кольору шкіри, національного, етнічного або соціального походження**

Нормативно-правові акти

1. Конституція України
2. Закон України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні»
3. Міжнародний Пакт про громадянські і політичні права (ст.16),
4. Міжнародна Конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації,
5. Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права (ст.2)
6. Європейська Конвенція про захист прав людини та основних свобод (ст.14),
7. Європейська Рамкова Конвенція з захисту національних меншин
8. Міжнародна конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації
9. Про запобігання та протидію антисемітизму в Україні: Закон України від 22.09.2021
10. Стратегія сприяння реалізації прав і можливостей осіб, які належать до ромської національної меншини, в українському суспільстві на період до 2030 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 28.07.2021

Расова дискримінація

це

будь-яке розрізнення, виняток, обмеження чи перевагу, основані на ознаках раси, кольору шкіри, родового, національного чи етнічного походження, метою або наслідком яких є знищення або применшення визнання, використання чи здійснення на рівних засадах прав людини та основних свобод у політичній, економічній, соціальній, культурній чи будь-яких інших галузях суспільного життя (ст.1 Конвенції)

Расова чи етнічна сегрегація

політика примусового поділу населення за расовою чи етнічною ознаками та ізоляції раси чи етнічної групи у межах певної території з позбавленням права та умов щодо спілкування, праці, навчання разом з представниками іншої частини населення.

Апартеїд

Історія Апартеїду

Апартеїд (apartheid на африкаанс – поділ) – політика обмеження в правах небілого населення Південної Африки, проведена в ПАР до 1994 року.

«Закон про Південну Африку»

Обмежує права темношкірого (кольорового) населення

Ряд інших законів

- дозволяє купувати землю лише у визначених місцях (1913),
- селитись лише в певних районах міст (1923),
- виконувати некваліфіковану роботу на виробництві (1926)
- ліквідовано юридичний статус їх племінних вождів (1927),
- право брати участь у виборах до органів місцевого самоврядування було замінене правом обрати представником чорногошкірого населення лише білих громадян (Капській області (1936).

«Закон про аморальність» (1950)

Забороняє міжрасові шлюби та взначає сексуальні стосунки з партнером іншої раси кримінальним злочином

«Закон про реєстрацію населення»

обов'язував вносити дані про расу в усі офіційні документи

«Закон про територіальні групи»

небілим громадянам дозволялось селитись лише у визначених місцях і перебувати на території, передбаченій виключно для білих, лише по перепустках («книги проходу», які містили відбитки пальців, фотографію та інформацію відносно доступу до нечорних областей

«Закон про бантустани»

становлював систему територіально-кланових резервацій, де африканцям надавалось право на самоуправління.

9

2+2

18 : 35

Цього дня 1960 року поліція відкрила вогонь і вбила 69 людей під час мирної демонстрації протесту проти законів апартеїду, яка проходила в Шарпівелі, Південна Африка.

21 березня

**Міжнародний день боротьби за
ліквідацію расової дискримінації**

Расизм

це усвідомлене чи несвідоме переконання у первинній перевазі однієї раси над іншою, з якого випливає, що «вища» раса повинна посідати домінуюче місце та панувати над тими, хто відноситься до «нижчої» раси.

Раса

груп людей відповідно до певних природжених фізичних характеристик

Колір шкіри

фактор радше територіальний, географічний, кліматичний, а не соціальний чи політичний

**РАСОВІ ПЕРЕСЛІДУВАННЯ
(RACIAL HARASSMENT)**

**будь-яка дія, вербальна чи фізична, що висловлює
або заохочує расову ненависть.**

Опитування 6 752 осіб африканського походження в 13 країнах – Австрії, Бельгії, Данії, Фінляндії, Франції, Німеччині, Ірландії, Італії, Люксембурзі, Польщі, Португалії, Іспанії та Швеції – показало, що 45% з них зазнавали расової дискримінації, що на шість процентних пунктів більше, ніж 39% у 2016 році.

Шовінізм

(фр. chauvinisme, в англ. версії – джингоїзм (jingoism)) – найбільш одіозна форма націоналізму, проголошення національної винятковості, протиставлення інтересів однієї етносу (або суперетносу) інтересам всіх інших етносів, поширення ідей національної переваги, національної ворожнечі і ненависті

фашизм

(італ. fascismo, від італ. fascio - «зв'язка», «об'єднання») – різновид політичного режиму, а також радикальна авторитарна імперіалістична політична ідеологія, властивими ознаками якої є надзвичайний культ особи, мілітаризм, тоталітаризм, імперіалізм та ідея єднання, мобілізації нації й держави проти ворогів, насильницьке придушення опозиції й ідея постійної війни і панування

ДЖИНГОЇЗМ

пропаганда колоніальної експансії й розпалювання національної ворожнечі (Англія 19 ст)

Екстремізм

будь-яке діяння, спрямоване на насильницьке захоплення влади або насильницьке утримання влади, на насильницьку зміну конституційного ладу держави, насильницьке посягання на громадську безпеку, в тому числі організація в вищевказаних цілях незаконних збройних формувань і участь в них (п. 3 ст. 1 Шанхайської конвенції)

Ксенофобія

Ксенофобія (від грец. *xenos* – чужий, *phobos* – страх) – нав'язливий страх стосовно незнайомих осіб в основному іноземців або іноземних країн»

Форми ксенофобії

сегрегація

відмежування «чужих» від домінуючої групи за місцем та умовами проживання, навчання, роботи; наприклад, це може бути рішення спільноти щодо того, що ромів (циган) треба ізолювати від населеного пункту, а їхніх дітей не брати до місцевої школи на навчання

геноцид

дії, які скоюють з наміром знищити, повністю чи частково, певну групу, об'єднану спільним громадянством, етнічним походженням, расою чи релігійними переконаннями, що є крайньою (радикальною) формою ксенофобії; так, фашисти у концтаборах винищували ромів, вважаючи їх «нижчою» групою людей, не гідною бути представленою у суспільстві

На українському просторі найбільш активними та агресивними вважаються ультраправі групи

- «Біла Влада-Скінхед Спектрум» (*White Power – Skinhead Spektrum*),
- українська філія світової екстремістської мережі «Кров і Честь» (*Blood & Honour*),
- воєнізована неонацистська секта «Світова Церква Творця Рутенія» (*World Church of the Creator Ruthenia, WCOTC*).

Їх об'єднує загальна ідеологія расизму та націоналізму, яка діє на принципах установлення переваги над особами інших рас і національностей.

Ксенофобія та її основні види (форми прояву)

```
graph TD; A([Ксенофобія та її основні види (форми прояву)]) --> B[етнофобія]; A --> C[ісламофобія]; A --> D[антисемітизм]; A --> E[ромофобія];
```

етнофобія

ісламофобія

антисемітизм

ромофобія

Етнофобія

```
graph TD; A[Етнофобія] --> B[різновид ксенофобії, що виступає у вигляді нетолерантного ставлення до представників інших соціальних груп за расовою або етнічною ознакою.]; B --> C[У багатьох західних країнах об'єктом етнофобії виступають мігранти та біженці, тобто представники «інших» країн, зазвичай також «іншого» етнічного походження. Прояви етнофобії в європейському світі притаманні майже усім державам, які мають мігрантів чи/та біженців];
```

різновид ксенофобії, що виступає у вигляді нетолерантного ставлення до представників інших соціальних груп за расовою або етнічною ознакою.

У багатьох західних країнах об'єктом етнофобії виступають мігранти та біженці, тобто представники «інших» країн, зазвичай також «іншого» етнічного походження. Прояви етнофобії в європейському світі притаманні майже усім державам, які мають мігрантів чи/та біженців

Україна належить до поліетнічних країн

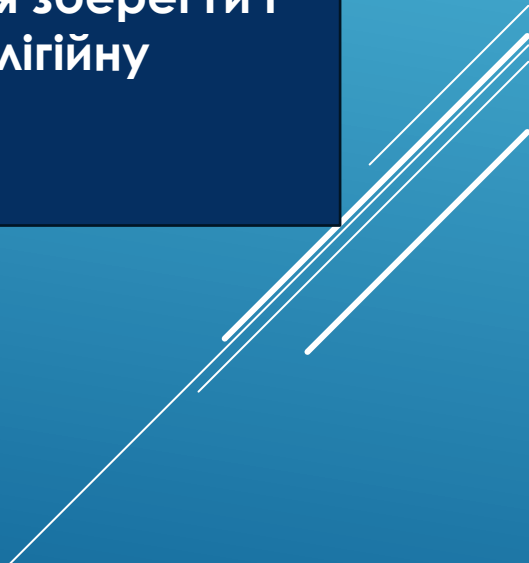
130 національностей та народностей, з них 22,2 % становлять національні меншини

- етнічні росіяни (8,3 млн. осіб),
- білоруси (245 тис. осіб),
- молдавани (258 тисяч),
- кримські татари (248 тисяч),
- болгари (204 тисячі),
- угорці (156 тисяч),
- румуни (150 тисяч),
- поляки (144 тисячі),
- євреї (103 тисячі),
- вірмени (100 тисяч),
- греки (91 тисяча),
- татари (73 тисячі),
- роми (47 тисяч),
- азербайджанці (45 тисяч),
- грузини (34 тисячі)

Національна меншина (спільнота) України

стала група громадян України, які не є етнічними українцями, проживають на території України в межах її міжнародно визнаних кордонів, об'єднані спільними етнічними, культурними, історичними, мовними та/або релігійними ознаками, усвідомлюють свою приналежність до неї, виявляють прагнення зберегти і розвивати свою мовну, культурну, релігійну самобутність

Громадянам України

```
graph TD; A([Громадянам України]) --> B[незалежно від етнічного походження, належності до національних меншин (спільнот)]; B --> C[гарантуються рівні громадянські, політичні, соціальні, економічні, культурні та мовні права і свободи];
```

незалежно від етнічного походження, належності до національних меншин (спільнот)

гарантуються рівні громадянські, політичні, соціальні, економічні, культурні та мовні права і свободи

Особа, яка належить до національної меншини (спільноти), має право на

- 1) самоідентифікацію;
- 2) свободу громадських об'єднань та мирних зібрань;
- 3) свободу вираження поглядів і переконань, думки, слова, совісті та релігії;
- 4) участь у політичному, економічному та соціальному житті;
- 5) використання мови національної меншини (спільноти);
- 6) освіту, зокрема мовами національних меншин (спільнот);
- 7) збереження культурної самобутності національної меншини (спільноти)

Будь-яка пряма чи непряма дискримінація осіб, які належать до національних меншин (спільнот), забороняється

Не вважаються дискримінацією дії, що мають правомірну, об'єктивно обґрунтовану мету та спрямовані на усунення юридичної чи фактичної нерівності в можливостях реалізації прав і свобод осіб, які належать до національних меншин (спільнот).

Антисемітизм

▶ ворожість до євреїв як релігійної або [етнічної] меншини, що часто супроводжується соціальною, економічною та політичною дискримінацією

Під час Голокосту, вчиненого нацистською Німеччиною та її союзниками під час Другої світової війни і відомого також як Шоа (єврейське слово, що означає «спустошення»,

«горе»), приблизно 6 мільйонів євреїв були системно знищені тільки тому, що вони були євреями.

Антисемітизм

певне сприйняття євреїв, що виражається як ненависть до євреїв. Риторичні та фізичні прояви антисемітизму спрямовані на євреїв чи неєвреїв та/або їхню власність, установи, релігійні місця єврейської громади

Проявами антисемітизму є:

- заперечення у праві самоідентифікації осіб єврейського походження;
 - заклик, приховування або виправдання вбивства чи заподіяння шкоди особам єврейського походження;
 - висловлення неправдивих відомостей, ненависницьких та таких, що озлоблюють, заяв про осіб єврейського походження;
 - публічні висловлювання, пов'язані із засудженням осіб єврейського походження як колективно відповідальних за реальні чи уявні правопорушення, скоєні однією особою або групою осіб незалежно від етнічного походження чи віросповідання;
 - заперечення факту переслідування і масового знищення євреїв під час Другої світової війни (Голокост);
-

- виготовлення, поширення будь-яких матеріалів, що містять антисемітські висловлювання, а також публічне використання матеріалів, символів та зображень антисемітського змісту;
- умисне пошкодження або руйнування будівель, інших споруд, що належать особам єврейського походження, єврейським громадам та громадським єврейським організаціям, а також релігійних або культових споруд (будинків) з мотивів антисемітизму;
- умисне пошкодження, руйнування або осквернення місць поховань осіб єврейського походження, пам'ятників, пам'ятних знаків, присвячених особам єврейського походження, з мотивів антисемітизму;
- нетерпимість до осіб неєврейського походження, які були ідентифіковані як особи єврейського походження;
- заклики до антисемітизму.

Голокост

був систематичним, державним переслідуванням і вбивством шести мільйонів європейських євреїв нацистським режимом Німеччини та його союзниками й колабораціоністами. Голокост був триваючим процесом, що відбувався по всій Європі з 1933 по 1945 роки.

Ісламофобія

**страх перед представниками
мусульманського віросповідання**

- за даними американського дослідницького центра Пью («Pew Research Center»),
- з 2001 року по 2005 рік у США неприязнь до ісламу та мусульман збільшилася вдвічі – з 17% до 36%
- у Європі термін «ісламофобія» у 2007 році використовувався сотні разів у «Гардіан» («Guardian»), при цьому тільки 26 разів у «Нью-Йорк Таймс» («The New York Times»)

В оглядовому звіті з ісламофобії від Організації Ісламської Співпраці (ОІС)

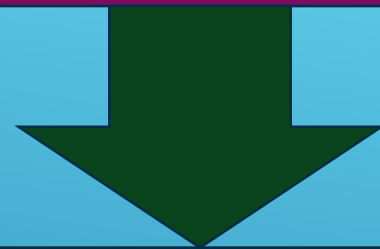
ісламофобія
розглядається як

«ірраціональний або дуже потужний страх чи нелюбов до ісламу та почуття, ніби мусульмани перебувають в облозі та під атакою. Включає расову ненависть, нетерпимість, упередження, дискримінацію та стереотипізацію.

Феномен ісламофобії по своїй суті є релігійною неприязню». У 2005 році Радою Європи визначено, що «[ісламофобія є] страх або упереджене ставлення до ісламу, мусульман і питань, які стосуються них ... [прийняття] щоденних форм расизму та дискримінації або більш жорстоких форм, ісламофобія є порушенням прав людини»

Ромофобія

гостра форма соціальної антипатії щодо представників ромської народності. Прояви неприйняття, страху, агресії, засудження щодо ромів. Засудження їхнього способу життя, соціальної поведінки. Спроби уникнення зустрічей, спілкування, фізичного і соціального контакту з ромами, незалежно від їхнього віку, статі, соціального статусу, зовнішнього вигляду, освіти і роду занять

Ромофобія в Україні

Виникнення ромофобії характерно для мікросоціумів, які, в силу історичних, громадських та інших причин, контактують з ромами в місцях їх компактного проживання.

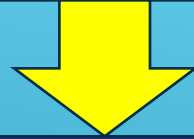
Такими є міста і села України, де роми проживають, переважно, таборами. Зазвичай – на околицях міст чи сіл. Особливо яскраво виражено явище «ромофобія» на Закарпатті. За офіційним переписом, в Закарпатті проживає 14000 ромів. За твердженням соціологів, їх понад 45 тисяч. Це третина всіх ромів України. І проживають вони на території однієї з найменших областей в Україні. 124 селища – така кількість населених пунктів у Закарпатській області, в яких компактними групами проживають етнічні роми.

Депортація румунських і болгарських ромів у 2010 році

У 2010 році французький уряд оголосив переслідування незаконних таборів ромів, які нещодавно мігрували до Франції, і відправив кілька тисяч їхніх жителів назад до Румунії і Болгарії, стверджуючи, що ромські поселення є основним джерелом злочинності і порушення громадського порядку. Комітет ООН з ліквідації расової дискримінації жорстко розкритикував репресії у Франції і сказав, що расизм і ксенофобія переживають «значний сплеск». Водночас опитування громадської думки продемонстувало, що 65% французів підтримали жорстку позицію уряду.¹⁶ Європейський комітет з соціальних прав одноголосно констатував, що примусові виселення ромів являють собою порушення прав, передбачених у переглянутій Європейській соціальній хартії, в тому числі свободу від дискримінації та право на житло.¹⁷

Наприклад, у лютому 2014 року група в складі приблизно 15 осіб напала на чотири домогосподарства ромів у Коростені, а в квітні 2014 року в Черкасах підпалено будинок ромської родини. Як уже сказано вище, в серпні 2016 року в Лощинівці відбулося заворушення, під час якого місцеві жителі пограбували та спалили декілька домогосподарств ромів. Понад 300 осіб узяло участь в актах насильства, що призвели до пошкодження майна без завдання тілесних ушкоджень. Сім ромських родин, у тому числі 17 дітей, втекли з села після того, як сільська рада ухвалила їх виселити.

Порраймос

геноцид європейських ромів, скоєний нацистами і їх союзниками між 1933 і 1945 роками. Число жертв коливається, за різними джерелами, від половини до 2 мільйонів, що означає втрату до 70% від довоєнної кількості населення ромів.

Л.О.В.Ц.І.

**ромів небайдужі мешканці
Львова (так вони себе
називають) ловлять «на
живця» — одній особі з їхньої
спільноти спеціально
вручають напіврозкритий
рюкзак із гаманцем, щоб
спровокувати крадіжку**

С14

**21 квітня 2018 р. учасники
ультраправої організації С14
розігнали табір ромів на
Лисій горі у Києві.
Представники С14
повідомили, що вони
прибрали майже все сміття,
демонтували намети та
спалили їх.**

Карпатська Січ

піднімає питання щодо місцевих ромів, які, за словами учасників руху, грабують, гвалтують, нахабно та неадекватно себе поводять.

Тернопіль - Правий сектор

22 травня 2018 відбувся напад на табір ромів у селищі Велика Березовиця Тернопільського району. Невідомі прийшли в табір з битами. Врешті поліція затримала 12 осіб

Рабство в Мавританії було скасовано в 1981 році

600 тис

проте фактично продовжує існувати, незважаючи на заперечення з боку влади і спробу держави (знов) заборонити рабство у 2007 році.

Нащадки поневолених багато поколінь тому чорних африканців складають касту харатін, якими володіють араби. Рабство є спадковим: діти рабів належать господарям своїх батьків, і навіть «звільнені» де-юре раби продовжують фактично рабське існування, не маючи можливості розпоряджатися заробленими грошима

Злочини ненависті» («hate crime»

злочини, в основі яких є приналежність потерплого до іншої (ніж біла) раси. Цей термін був придуманий американськими журналістами для визначення ксенофобських кримінальних дій.

Відповідальність за расову дискримінацію в Україні

стаття 161 Кримінального кодексу України передбачає відповідальність за порушення рівноправності громадян залежно від їх расової належності

Умисні дії, спрямовані на розпалювання расової ворожнечі та ненависті, на приниження національної честі та гідності, обмеження прав або встановлення привілеїв громадян за ознаками раси, кольору шкіри караються штрафом від 200 до 500 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (3400 — 8500 грн.) в деяких випадках позбавленням волі на строк від п'яти до восьми років

2016 року Національна поліція вперше опублікувала дані про вчинені на ґрунті ненависті злочини, які поліція зареєструвала протягом 2015 року. За цими даними, з-поміж 157 інцидентів

- **31 учинено з расистських та ксенофобських мотивів,**
- **3 – через упередження до ромів та синті,**
- **18 – з антисемітських мотивів,**
- **94 – через упередження до християн та прибічників інших релігій,**

Більшість з них включали розпалювання ненависті з застосуванням насильства (загалом 45 випадків), пошкодженням майна (32) та завданням тілесних ушкоджень (30).

Рішення ЄСПЛ

1 квітня 2021 року Європейський суд з прав людини встановив порушення статті 8 (право на приватне життя) Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод у справі Pastrama v. Ukraine», № 54476/14, та визначив компенсацію нематеріальної шкоди в розмірі 2700 євро солідарно трьом малолітнім дітям померлої в 2018 році ромки Ріти Пастрами.

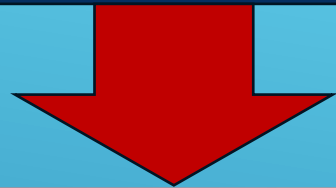

З 15 ромських респондентів лише один відвідував навчальний заклад. Неграмотність може стати одним з основних бар'єрів для звернення до державних органів влади. Наприклад, Олександр, 31-річний ромський чоловік, який проживає в Одесі, легко плутається навіть в назвах вулиць, де розташовані державні установи. Він не розуміє, куди представники місцевої влади кажуть йому навідатися, та, що вони радять йому зробити. Без належної юридичної допомоги він ризикує залишитися недокументованим решту свого життя.

«Іноді ця ситуація доходить до абсурду, тому що роми не можуть навіть отримати рішення суду, оскільки для цього потрібно пред'явити документ, що посвідчує особу. Право отримати рішення в суді замість заявника також не може бути переданим адвокату, оскільки для оформлення та укладання договору з адвокатом необхідний паспорт. Необхідні інші можливості отримати судові рішення у даних випадках.»

Заборонено носити

Шейла

Хіджаб

Хіджаб аміра

Хімар

Чадра

Нікаб

Паранджа

